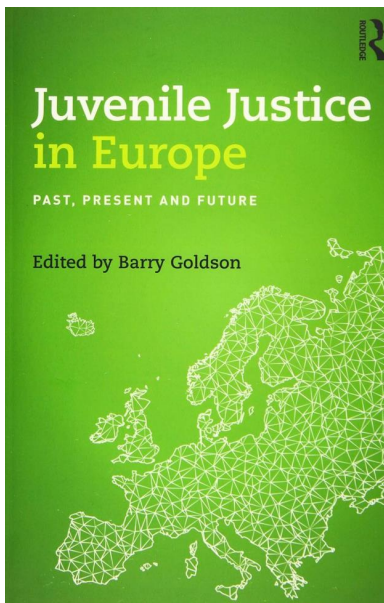

Ана НЕШИЋ, докторанткиња*

Универзитет у Београду, Факултет безбедности, Београд

РАЗВОЈ МАЛОЛЕТНИЧКОГ ПРАВОСУЂА У ЕВРОПИ – ПОУКЕ ЗА БУДУЋНОСТ

Goldson, Barry (Editor). *Juvenile Justice in Europe – Past, Present and Future*. London: Routledge, 2019, 284 стр.

Чини се да је уредник организовао ову књигу са намером бољег разумевања настанка и развоја кривичноправног положаја малолетних преступника у Европи. На почетку, довољно је рећи да књига за основни циљ има да пружи одговор на питање *Како је еволуирала историја малолетничког правосуђа широм Европе и како нам прошлост може помоћи да разумемо садашњост и предвидимо будућност?*

Књига броји једанаест поглавља, која су организована у три целине, од којих се први део односи на положај и третман малолетних преступника у прошлости, други део је усмерен на

њихов актуелни положај, док трећи део има за циљ изношење ставова о будућем регулисању кривичноправног статуса малолетних делинквената. Књига је настала као резултат рада неколицине аутора,

* annadidanovic2411@gmail.com

углавном професора са британских универзитета, стручњака у овој области, а уредник је, поред улоге једног од аутора књиге, имао задатак и да обједињи њихове доприносе у једну целину. Суштина књиге лежи у покушају аутора да укажу на поједине околности које су током историје утицале на измене у оквиру малолетничког правосудног система, почевши од периода XIX века, када је започело другачије поступање према малолетним преступницима. До тог периода нису постојале значајније разлике у поступању према малолетним и пунолетним извршиоцима кривичних дела. Аутори су своју пажњу посветили изналагању и анализи различитих фактора који су током историје утицали на промене у поступању према малолетним делинквентима. Поред тога, изнели су актуелне проблеме у савременом друштву који су кључни разлози за трансформацију услова у Европи, а који као последицу имају и промене у начину поступања и третману малолетних преступника широм Европе. Аутори на крају књиге указују и на изазове у будућности који се могу рефлектовати на малолетничко правосуђе.

Прва три поглавља књиге чине целину која говори о стању малолетничког правосуђа у Европи током историје. Почетак књиге је посвећен историјском и криминолошком приказу оснивања судова који су поступали према деци у Белгији, а потом и широм Европе. Важан закључак до којег се дошло је да, иако су постојале специфичности у сваком појединачном законодавству земаља Европе, од почетака посебног регулисања малолетничког правосудног система издвојили су се кључни принципи поступања према малолетницима који су се примењивали у неколико европских држава. Неки од тих принципа су посебне и специјализоване надлежности судова који поступају према младим делинквентима, посебно дефинисане процедуре приликом поступања према малолетницима, сарадња са другим институцијама и стучњацима из различитих области и сл. У другом поглављу књиге ауторке су покушале да пронађу кључне догађаје који су утицали на промене малолетничког правосуђа током историје, односно да утврде главне прекретнице које су утицале на стварање значајних разлика између законодавстава европских земаља. Треће поглавље књиге носи нову перспективу. Основна идеја за ово поглавље књиге произашла је из релативно новије могућности дигитализације генеалогских извора, попут пописа становништва, података о рођењима, склопљеним браковима, стицања увида у евиденције о преминулим лицима, регистре злочина и новинске чланке, који би кримино-

лошким историчарима омогућили да „откључају” биографије младих преступника. Тиме би се вратили у прошлост и открили околности и процесе који су довели до историјских промена на пољу малолетничке делинквенције.

Наредна поглавља књиге су усмерена на стање малолетничког правосуђа данас. Аутори у овом делу књиге указују на значајне напоре који су уложени на међународном и регионалном плану како би се малолетнички правосудни систем модификовао и довео до нивоа на којем се јасно познају и поштују права малолетних преступника. Временом је дошло до пада стопе малолетничког криминала, а та околност је утицала на измене у малолетничком правосуђу, што аутори истичу као посебан феномен, истичући да промене у систему не могу бити засноване на промени индивидуалног понашања малолетника у датом моменту. Аутори сматрају да је од велике важности давање европским законодавствима примера адекватног нивоа функционисања малолетничког правосуђа, из којег би заинтересоване државе могле да сагледају поједине принципе и начине поступања, а потом их имплементирају у своја законодавства. Стога је једно поглавље у књизи написано с намером приказа стања малолетничког правосуђа у Данској, Финској, Норвешкој и Шведској, које представљају оличење изузетно развијеног и ефикасног система за третман малолетних делинквената.

Казнена политика према малолетницима широм Европе није уједначена, а један од значајних фактора који доприноси тој разлици јесу неправде према деци и младима које настају као резултат неолибералне суровости. Неправде и неуједначености у поступању према малолетницима дубоко су укоренење у европском друштву и засноване су на расној, етничкој и социјалној припадности, односно статусу малолетника у друштву. У том смислу ће према деци и младима који припадају некој мањини, или су мигранти са одређених подручја, или су само сиромашни, пре бити примењени механизми кажњавања него према онима који то нису. Аутори су своју пажњу усмерили ка неправдама са којима се сусрећу млади мигранти у европском друштву данас, као и свим крајње суровим начинима поступања према младим мигрантима, уз наглашавање њихове социјалне маргинализације и криминализације. Како би се унапредио систем малолетничког правосуђа у Европи, потребно је спровести упоредну анализу правосудних система широм Европе, утврдити добре и оне мање добре процедуре, и размишљати о даљим корацима ка унапређењу система.

Шта би будућност могла донети малолетничком правосуђу у Европи у времену неизвесности и промена? Трећи део књиге има за циљ да укаже на будуће изазове који могу утицати на промене правног положаја малолетних делинквената, попут социоекономских и политичких промена које се могу одразити и на промене правног система за малолетнике. Аутор истиче да ће форма малолетничког правосуђа у будућности зависити умногоме од начина на који се поступа према малолетницима данас, при чему наглашава да је потребно неговати друштвену кохезију и неформалну друштвену контролу, да се омогући приступ проблематичним малолетницима који ће деловати што мање стигматизујуће, и, за крај, да се избегавају строге казне према малолетницима, посебно казне институционалног типа.

Аутори су области малолетничког правосуђа у Европи приступили на другачији начин, приказом стања у прошлости, актуелног стања у европском друштву и назначавању будућих праваца у области правосудног система за поступање према малолетницима. Њихов циљ није био приказ законодавстава држава широм Европе, уз назначавања какав је систем малолетничког правосуђа у свакој појединачној држави, већ приказ општег положаја малолетних преступника у Европи, а суштина њиховог рада је указивање на околности које су доводиле, доводе и доводиће до измена малолетничког правосудног система.

Ова књига нуди сазнања која могу користити и студенти, наставници и истраживачи у бројним областима, а посебно областима криминологије, права, социјалне политике и социологије. Нарочито може бити корисна онима који се баве студијама о деци и омладини, људским правима, упоредном малолетничком правосуђу, криминалу и делинквенцији међу младима.